

Nr 108.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen; given Stockholms slott den 12 februari 1926.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Torsten Nothin.

Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen.

Häri genom förordnas, att 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse.

4 §.

Vid val — — — vid elektorsval.

Val av elektorer förrättas i samband med val av stadsfullmäktige sålunda att röstberättigad, *som äger utöva rösträtt vid båda valen, må kunna vid ett och samma tillfälle avgiva sin röst beträffande vardera av dem.*

Om utövande — — — till stadsfullmäktige.

I fråga om valsättet och *valsedels giltighet* skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning, *varvid de särskilda bestämmelser, som gälla för det fall att stadsfullmäktigval och landstingsmannaval förrättas i samband med varandra, skola äga giltighet.* Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Elektorsval» eller annan beteckning i ord för det slag av val kuvertet avser. *Sådan beteckning må ock vara anbragt å valsedels framsida.*

Kostnaderna för — — — av statsverket.

5 §.

Rösterna sammanräknas — — — är stadgat.

Sedan valet av elektorer blivit avslutat, skola suppleanter utses sålunda, att för elektor, vald för parti, som endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom detta parti samt att för varje annan elektor *företagas så många nya sammanräkningar* inom det parti, för vilket han blivit vald, *som partiet erhållit platser.* Har elektor fått sig tillerkänd plats från flera partier, anses han vald för det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för elektorns namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit utsedd till elektor eller till suppleant för den elektor, *sammanräkningen avser,* anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifråga-

varande elektorn särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva elektorsvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga suppleantnamnen å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant för den elektor, sammanräkningen avser.

9 §.

Underrättelse, som i 8 § sägs, kungör magistraten och inkallar, om icke i följd av besvär över valet annan person förklaras vara vald, till ordinarie elektor den närmast i ordningen varande suppleanten.

Förklaras hela — — — elektorsval stadgats.

11 §.

Avgår elektor under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, tillkännagiver magistraten sådant i den ordning, vari meddelanden från magistraten pläga kungöras, och inkallar till ordinarie elektor den närmast i ordningen varande suppleanten.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1926; dock att med avseende å inkallelse av suppleant för dessförinnan utsedd elektor äldre lag skall tillämpas.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å
Stockholms slott den 12 februari 1926.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin:

»På föredragning av chefen för socialdepartementet har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutit avlåta proposition (nr 107) till riksdagen med förslag till lagar angående vissa ändringar i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet ävensom i övriga kommunalförfattningar.

Förslagen avse ändringar i två särskilda hänseenden, nämligen dels sådana som erfordras för beredande av möjlighet till gemensamt företagande av val av landstingsmän och av kommunal- eller stadsfullmäktige, dels sådana som avse införande av nya regler rörande utseende av suppleanter för landstingsmän.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, tillåter jag mig att hänvisa till vad föredragande departementschefen därutinnan anført.

De sålunda föreslagna lagändringarna torde påkalla vissa jämkningar jämväl i den på justitiedepartementets handläggning beroende lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

*Gemensamma
valförrätt-
ningar.*

Vad först angår frågan om gemensamma valförrättningar, gäller, såsom av chefen för socialdepartementet erinrats, redan nu enligt sistnämnda lag, att val av elektorer till riksdagens första kammare skall företagas i samband med val av stadsfullmäktige. I fråga om reglerna för dylika gemensamma valförrättningar finnas i 4 § i lagen föreskrifter meddelade, vilka beträffande utövande av rösträtt och valsättet hänvisa till vad i sådant hänseende gäller beträffande val av stadsfullmäktige. De bestämmelser till vilka hänvisning sålunda sker hava nu i det av chefen för socialdepartementet anmälda förslaget ändrats i vissa hänseenden. Bland annat hava däri upptagits nya bestämmelser angående påskrift å valsedlar och valkuvert av beteckning för det val som avses, ävensom angående valsedels giltighet. Dessa bestämmelser hava utformats så, att full samstämmighet i nämnda hänseende skall råda mellan kommunalförordningarna för land och stad samt lagen om landsting.

Då till förekommande av misstag och tvistigheter det synes vara önskvärt, att fullt analoga bestämmelser bliva gällande i fråga om alla de slag av kommunala val, vilka kunna företagas gemensamt med andra dylika val, torde motsvarande ändringar som de sist avsedda böra komma till tillämpning även i fråga om elektorsvalen. Härför erfordras ny lydelse av 4 § i lagen om val till riksdagen. Dessa ändringar skulle främst innebära en hänvisning i fråga om valsättet och valsedels giltighet till de särskilda bestämmelser, som äro avsedda att gälla beträffande i samband med varandra hållna stadsfullmäktigval och landstingsmannaval. Därjämte torde uttryckligen böra föreskrivas — i överensstämmelse med vad som föreslagits i de av chefen för socialdepartementet framlagda författningsförslagen — att beteckningen å kuvert och sedlar för det val som avses icke behöver hava just avfattningen »Elektorsval» utan även kan bestå av annan beteckning i ord för det avsedda slaget av val.

Departementechefen.

Den riksdagsskrivelse, som ligger till grund för förslaget om ändrade bestämmelser rörande val av suppleanter för landstingsmän, avsåg endast dylika suppleantval. Såsom anförts av chefen för socialdepartementet, föreliggande emellertid de olägenheter, som åberopats av riksdagen såsom grund för dess framställning, i samma mån beträffande val av suppleanter för elektor till riksdagens första kammare. På grund därav har det ansetts lämpligt, att frågan om ändring i bestämmelserna angående sistnämnda val upptages till behandling i förevarande sammanhang. I det av tillkallad sakkunnig person utarbetade betänkande, som ligger till grund för förslaget till ändrade bestämmelser rörande landstingsmannasuppleanter och vilket finnes bilagt statsrådsprotokollet rörande nämnda förslag, har också föreslagits en enhetlig behandling av bestämmelserna rörande de båda valen, i följd varav utarbetats förslag till erforderliga ändringar i 5, 9 och 11 §§ i lagen om val till riksdagen.

Suppleantval.

De sålunda i fråga om val av suppleanter såväl för landstingsmän som för elektor till första kammaren föreslagna bestämmelserna innebära, i korthet, att för varje elektor, som valts för parti, vilket tilldelats mer än en plats, skola för utseende av suppleanter företagas sammanräkningar inom partiet till det antal som partiet erhållit elektorsplatser, samt att vid val av suppleanter icke blott såsom för närvarande namnen å utsedda elektor utan även namnen å förut för ifrågavarande elektor utsedda suppleanter skola betraktas såsom obefintliga.

Över betänkandet jämte därvid fogade författningsförslag har yttrande inhämtats från överståthållarämbetet och länsstyrelserna ävensom magistraterna i Göteborg, Malmö, Norrköping, Gävle och Hälsingborg. De i anledning härav avgivna yttrandena — för vilka en redogörelse lämnats av chefen för socialdepartementet — gå i allmänhet i tillstyrkande riktning.

Beträffande skälen för förslaget torde jag kunna hänvisa till oförmälda betänkande (proposition nr 107 sid. 77 ff.).

Departements-
chefen.

Aven enligt min mening böra motsvarande ändringar, som nu efter vederbörlig utredning föreslås beträffande val av suppleanter för landstingsmän, göras också i fråga om utseende av elektorssuppleanter. De av den sakkunnige föreslagna ändringarna i lagen om val till riksdagen böra alltså enligt min mening vidtagas.

Ehuru beträffande sistnämnda lag den närmare tiden för ikraftträdandet saknar betydelse, torde det vara lämpligt, att ikraftträdandet bestämmas på samma sätt som föreslagits i de förut omförmälda förslagen till ändringar av kommunallagarna, eller alltså till den 1 maj 1926; dock torde, i analogi med vad som föreslås för landstingsmannasuppleanter, äldre lag böra tillämpas med avseende å inkallelse av suppleant för elektor, som utsetts före lagändringarnas ikraftträdande.

Föredragande departementschefen uppläser härafter upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 4, 5, 9 och 11 §§ i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen* samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Arvid Torold.